

Iskola

Ez még a népszámlálás idején történt.

— Iskolai végzettsége? — kérdezte a számlálóbiztos.

— Hat elemi — felelte az asszony.

Már be is írta, és tette volna fel a következő kérdést, amikor:

— Három elemi — szólt közbe a férje. Mint aki egy nyelvbottlást igazít ki.

— Hat elemi — mondta újra az asszony, kicsit megemelt hangon.

— Hogyan, kérem? Nem értem — mondta a biztos.

A férfi negyven évig dolgozott ugyanabban a gyárban. Először villanyszerelő volt, később ő felelt az egész erőátvitelért. Ha valahol a vázrajzok alapján sem találtak meg egy régi vezetékét, őt hívták, mutassa meg, hol ássanak vagy bontsanak. Ha egy elromlott gépre azt mondta, 25 óra alatt lehet megjavítani, akkor az előfordulhatott, hogy már 23 óra alatt elkészültek vele, de hogy akár fél órát is késnek volna, az nem. Néhány éve ment nyugdíjba, de még gyakran csengett a telefon, hívták, menne segíteni.

— A feleségemnek három elemi az iskolai végzettsége — mondta.

A számlálóbiztos először az egyikre, azután a másikra pillantott, majd tétován kijavította a hatost hármassá. S visszagörnyedve az ívre, valamivel kevésbé gépiesen tette fel a még hátralevő kérdéseket. Majd szedte a papírjait, elkészönt, elment.

— Miért kisebbítesz te engem? — mondta ekkor az asszony.

— En nem kisebbítelek téged — felelte a férfi. — Csak, ugye, te három elemi végeztél. Ez az igazság.

Igazság? Micsoda igazság? Tíz éves korában tanyasi kiscseléd. Még nincsen tizenöt, amikor Budapestre kerül. Egy árvaház-igazgatónál szolgál. Ez jó hely. Főleg azért, mert az öccseit sorra felhozhatja — az árvaházba. Évek múlnak. Egy szom-

bat délutáni kimenőn a Gellért-hegyen labdázik, más szolgálókkal. Az elgurult labdát köpcös, szőke fiú hajítja vissza közéjük. Ez lesz a férje. Ahogy öccsei nőnek, most még sorra abba a gyárba kerülhetnek, ahol a férfi dolgozik.

Nekik négy gyermekük születik. Két lány, két fiú. Ma mindegyik diplomás.

— A te igazságaid — mondja az asszony. — Megírták az újságban is, hogy nem kérnek papírt. Azt írják be, amit mond az ember.

A falon a felnőtt gyerekek fényképei mellé az unokáké kerül. A házban már csak ők ketten maradtak. Két egymáshoz kopott, öreg alkatrésze a társadalom gépezetének.

A két háború között, amikor a gyár rendszeresen vásárolta egy híres svájci cég berendezéseit, karácsony táján mindig megjelent náluk egy kerékpáros küldőne, hatalmas Meini-csomaggal. A férfi ötven fillért adott neki, és meghagyta, hogy vigye vissza az ajándékot, mert köszöni, de nem fogadhatja el.

A ház túloidalán az asszony a félig nyitott konyhaajtóban állt. Magához intette a kerékpárost, a kezébe nyomot tíz fillér borraválót, és átvette tőle a küldeményt. Elrakta rögtön a kamra mélyére, és a gyerekek csak akkor kaptak a csokoládéból, narancsból, amikor apjuk a gyárban volt. Egyszer a sok élelmiszer közt, kicsi tokban drága karórát talált. Ezt évekig dugdosta, és csak akkor vette elő, amikor az idősebb lánya férjhezment. Odaadta neki.

— Ilyen voltál mindig. Irigy. És különben is... a gyerekeket ki kérdezte ki? Ki tanult velük? Talán te? Mindig rám hagyta őket.

— Miket össze nem beszélsz? Ki kíváncsi a temüveltségedre? De még az iskolai végzettségedre is? — felelte a férfi nyugodtan, és

elkezdett almát hámozni. Saját termés, a fa is a maga ültetése. — Azt hiszed, az állam azt akarja tudni, hogy te hány betűt tudsz az ábécéből? Ugyan... Nekik csak az kell, hogy mennyi olyan ember van az országban, aki hat elemi végzettségű, és mennyi olyan, aki hármát.

— Akkor is, te ezt nem érted. Amikor én kisiskolás voltam, milyen iskola volt minálunk? Milyen? Csak

egyetlen terem. Oda járt mind a hat osztály. Egy tanító elé. Mind a hat.

A férfi harapja, morzsolja az almát.

— Csak hogy te három évig jártál oda.

Az asszony szeme sarkában könnyek. Úgy mondja:

— Igen. De én mindig figyeltem. Odafigyeltem arra is, amit a tanító úr a hatodikosoknak tanított.

TAMÁS MENYHÉRT:

Tél

Hó hull A vad szél arcomba vágja Kifehéredik a táj némasága

Fagyba fordulnak a megriadt fák gyökerük énekét sirva hallgatják

Madarak árnya süpped a hóba tárt szárnyuk mintha ravatal volna

Csontosul a világ csak a halk magvak ünneplik esődben a diadalmat!

ÖÖRSI ISTVÁN:

Hiába vártam

Hiába vártam ma is szivrepesve szakító leveled. Hánykódlódom, nem jön álom a szememre, csak nem vagy beteg?

Vagy elfeledtél? Arra számítottam: szerdára ideér. Már a csütörtök is hátunk mögött van, s még sehol a leveled.

Írd meg sietve: ezért nem, azért nem, s többé nem—nem—soha — s hogy aggasztó késésednek e héten mi az oka?

SZALAI JÁNOS:

Nem történt semmi

A vonat lassított. Ekkor még mindenki állt. Beszélgettek, kártyáztak, nézték a tájat.

A mozdony szuszogott, gőzfelhőt fújt, már látszott az állomás, emberek bandukoltak a mezőről, nyitott ajtóval ott állt a busz is az állomás bejáratánál.

Még ekkor is ültek az emberek.

A szomszéd padon éppen ekkor fogtak el egy beült. Pénz csörgött, vitatkoztak.

A vonat, mintha hirtelen megnyúlott volna a fékezés hatására, aztán ismét eredeti állapotba rándult vissza, és megállt.

Ekkor álltak fel az emberek.

Lehúzták az ablakot, és néztek, néztek valamit.

En ekkor még csak azt láttam, hogy a vonat Kölesd — Tengelye állomáson állt meg, meg néhány rohanó embert, aki ülőhelyet akart biztosítani magának az autóbuzson.

Egy asszony kérdezte a másiktól.

— Látja őket?
— Űhüm!
— Vajon hová mennek?
— A buszra.
— Azt látom, de azzal hová?

— Valahová erre felé.
— Biztosan bemutatja a szüleinek.

— Biztosan.
— Vajon mit szólnak hozzá?

— Azt én nem tudom.
— Maga mit szólna hozzá?
— Nekem nincs lányom.
— És, ha lenne?
— Mit tudom én? Talán

azt mondanám, hogy az is ember.

— En nem tudom, hogy mit mondanék. Talán szélütést is kapnék, ha az én lányom megjelenne velem...

Az ablakokban emberek álltak.

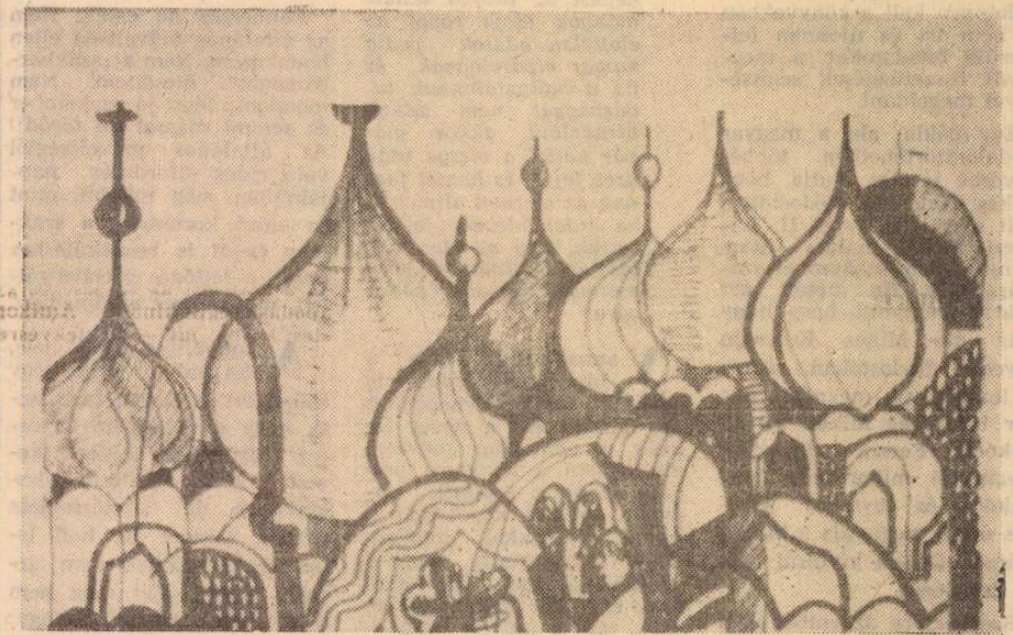
Valamit néztek, és valamiről beszéltek.

Egy szőke, miniszoknyás lány és egy néger fiú kézenfogva ment az autóbuzs felé. A vonatról szálltak le. Különben lehet, hogy a szőke lány most vitte bemutatni a fiút a szüleinek.

Nincs ebben semmi különös.

Egy kis résen én is kitékintettem.

És ekkor láttam, hogy nem történt semmi.

Várnai Valéria: Moszkvai templomok

REGŐS ISTVÁN:

Félsz e?

A fekete varjak rácröcsen Rátelepedtek a Napra. Könnyre kicsordult Jégdara hullt le a földre Belefulladt a nappali fény A varjak szárny-tengerébe Csüngő fejük is lezuhant Ránktört újra az este

Csupa torzfejű szörny Libeg át a néma redőnyön Bús, monoton dalt Dudorászik a véce lánca csikordul Örökös sziszifusz

A csend vércsereződés Türelmes néma sikoly csak a Dohártya-falán zeng Bekacsint a bagoly-Hold Kerekül szeme már Mire feljön a csillag az égre

Mondd, félsz a magánytól Ha száz beteged lihegi Körtől kusza álmát Nyafog a lázlap az ágyon Kéj, vízió csak a nő, itt Köhögő szuszogás csupa árny éjjel a kórház Asztmas lett a világ

Látogatóba az éjjel vizitel már Köpenyed fluoreszkál Szemedet látom (Ne tagadd el) Riadt kicsi pille

Sarokban piszkálja fogát a halál Mit csinálsz, egyedül? Ha a félelem felkel a földről S az idegekben Kezd kalapálni?

Ketten éltek ők egész nyáron a kis házikóban. Pinke, a még arasznyi lété gyermek, s a vén Guba, a már arasznyi lété ded-apa.

A ház a Szécsény-kert szélén állt gyümölcsfák, vetemények, szőlők illatos ölen, a gátkanyar tövében, nem messze a falu szélétől. Egész nap csendes volt ez a tájék, még a szél sem járta, ember is ritkán vetődött felé ilyenkor, aratás-cséplés idején. Csak a haragszó, meg a határ felől szálló cséplőbúgás kötötte össze a dolgozó világgal. Csupa zöld, csupa csend illatozó álmódosítás, valódi békevilág volt ez itt.

A Guba család, még a nagyapa is, kint élt ilyenkor a határban. A gépnél, az állami gazdaságban, szerteszéjjel. Csak Pinke anyja szaladt haza egy-egy alkonyattal, gyorsan megfőzött vagy két napra valót a két házörzöknek, ottmaradt a rövid éjszakára, s hajnalban észrevétlenül hagyta magára a két dologtalant.

Azok voltak, legidősebb Guba Imre kilencvenhárom esztendejével, a legifjabb Guba Imre, Pinke gyerek, a maga öt tavaszával.

Legidősebb Guba Imre már a sári nyugalmat gyakorolta naphosszat a ház előtti gyékény székében. Keze öleiben feküdt, a pipa szinte a torokból csüngött alá, s apró ránkba gyűrt szürke szeme messziről nézett, a semmibe vagy tán azon is túl. A kucs-

ma örökké a fején, homlokára csúsztatva, megecsélt sárgásosz bajusza mély, petyhüdt barázdájú arca meg sem mozdult, szuszogása is olyan finom volt már, csak akkor látszott, hogy él még, ha legyet hajtott el az arcáról. Előtte pedig az udvar gyöpén ott tornászott Pinke gyermek a kis kutyával. Ők meg a mozgást szerették gyakorolni.

Ugrált, táncolt, vakkantott, kacarászott a két fiatal teremtés, csupasz testtel hempergve, fejüket a földre, lábukat az égre hajigálva.

Az öreg Gubának egy gondja volt: a halál. Reggel várta, este félte. Pinkének kettő: a kisebbik a peccó, a nagyobbik a nyúl.

Mikor az öreg szájából kibukott a pipa, délutáni három táján, Pinke gyermek rendesen meglógott a kutyával egyetemben, szaladtak a Körös aljra, s fürödtek. Fürdés után pedig előkerült a peccó, a prima peccó, az édesapa gyártotta szerszám, s a dugó merülését nemcsak Pinke figyelte a parton ülve, hanem a kutya is. Csak az alkony vetette haza őket. Nem is annyira Pinke gyerek éhsége jött itt számításba, hanem a nyúlé. A nyúl. Az ő nyula...

Mióta apja meghozta neki, csak a nyúlal tudott törődni. Ez az egy darab belga nyúl, a füvet faló étvágya szájának izgatott matatója selymes, puha szőre kimondhatatlan boldogsággal töltöt-

te el. Olyan hatalmas nyúl-farm vezetésére vágott, mint amilyen Balog Gabrié bent a faluban, a Hosszefoki utcában. Nála látta, hogy harminc darab nyulat is birtokolhat egy gyermek, ha

felől siralmas nyőszörgés ütötte meg a fülét. A nagy belga bágyadtan lógott. A nyúl beteg lett. Pinke hallgatta hörgő nyőszörgését, kinyitotta a kis ajtót, simogatta. A nyúl

CSURKA ISTVÁN:

ARASZNYI

már nagyobbocská. Neki is lesz, neki is annyi lesz, neki még több lesz, csak egy életpárt hozna már az apja a belgának, s akkor ő mindjárt szaporítaná őket, egész nap etetné, izes labodát, puha paréjt, cukorrépa-levet tépne nekik, kis vályut fabrikálna itatásra, s körülrakná az udvart ketreccel...

Egyszer aztán, egy július végi hajnalon, bekacagott a halál a kis porta csöppnyi ablakán...

Pinke gyermek egy szál ingben, mezitláb és hunyorgva kitopogott a pitvarajtón. Kis hasát kidüllesztve, ingét felhúzza állt meg szemben a nappal. Pislogott, félig aludt még, a rigó csúfondáros trillát fűtőrézést a sürgős művelet tiszteletére. Aztán visszament volna még az ágyba, de a nyúl ketrece

hagyta gyúrni magát, most nem ugrált, nem rázta a fülét, s a bajszát is lehetett birizgálni.

Szóltan szorongással nézte Pinke egyetlen kincsét, aztán beiramodott a házba. Az öreg még horkolt, Pinke pedig a félhomályban az öreg fejéhez lopódzott.

— Öregapám, öregapám — szólongatta az ágy előtt kétségbeesetten, böködni kezdte.

— Mi kell fiam? — ébredt fel az öreg.

— Beteg a nyúl. Az öreg nem értette azonnal, csak mikor jól megnézte a fejénél toporgó gyermekét, akkor szólalt meg.

— Nem a', Nem szokott a'. — De beteg. Nem mozog a füle.

— Majd megmozdul. Kórán van még, aludjál.